

Publisko tiesību līgumi

3. tēma

Nikolajs Ozoliņš

Vēsture

- ◆ Publisko tiesību kā patstāvīgas, proti, no privāttiesībām nodalāmas tiesību nozares attīstības pirmsākumi identificējami Senās Romas laikā,
- ◆ kad romiešu jurists Domitijs Ulpiāns 3. gadsimtā norādīja, ka tiesības iedalāmas privātajās tiesībās un publiskajās tiesībās.
- ◆ No Ulpiāna atziņām par publisko un privāto tiesību nošķiršanu atvasinātas vismaz divas no mūsdienās pazīstamām publisko/privāto tiesību nošķiršanas teorijām - interešu teorija un subjekta statusa teorija.

Līguma jēdziens

- ◆ Jēdzienu publisko tiesību līgumi plašākā nozīmē mūsdienu izpratnē Eiropas kontinentālo tiesību loka valstīs attiecina uz starptautisko publisko tiesību līgumiem, proti, līgumiem, kas tiek slēgti starp starptautisko tiesību subjektiem (valstīm, starptautiskajām organizācijām),

Izmantotie avoti

- ◆ I.Višķere **Jurista vārds** Nr.29 (534) Otrdiena, 2008. gada 5. augusts
- ◆ [Тихомиров Ю.А. Административное право и процесс: полный курс.- М.: 2007. - 652 с.](#)
- ◆ Paine F. J.Vācijas vispārīgas administratīvas tiesības. Vācijas Administratīvā procesa likums. [Administrative law of Germany] Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 415. lpp.;
- ◆ Vildbergs H.J., Krasts V. Salīdzinošās administratīvās tiesības: lietas un risinājumi:[Comparative Administrative law case-study. . Rīga: Latvijas Universitāte, 2002, 292. lpp.

Judikatūra

- ◆ “Lucavsalas lieta” Senāta 2009.gada 30.janvāra lēmums lietā

SKA–104/2009

“Ventspils ostas piestāņu lieta” Senāta 2007.gada 26.janvāra lēmums lietā SKA – 78/2007)

“Rīgas ostas velkoņu lieta”

“SIA „Lobbel” prasība pret Rīgas domi un tās Vides departamentu par līguma noslēgšanu.”2006. gada 17.maijs www.at.gov.lv

Līgumi Latvijas tiesību sistēmā

- ◆ Kopš neatkarības atjaunošanas būtiskākie publisko tiesību līguma kā administratīvā procesa instrumenta attīstību veicinošie faktori ir Valsts pārvaldes iekārtas likuma pieņemšana, kurā ietverts arī vispārējs publisko tiesību līgumu regulējums, un Administratīvā procesa likuma pieņemšana, kurā publiski tiesisko līgumu strīdi pakļauti administratīvo tiesu izskatīšanai

Iekšējie un ārējie līgumi

- ◆ uz valsts pārvaldes iekšējiem līgumiem (piemēram, par iestāžu sadarbību, par uzdevumu deleģēšanu)
- ◆ un uz līgumiem, ar kuru palīdzību publisko tiesību subjekts regulē publiski tiesiskās attiecības ar privātpersonu (Valsts pārvaldes iekārtas likumā šis līguma veids nosaukts par administratīvo līgumu).⁶
- ◆ ⁶I.Višķere Jurista vārds Nr.29 (534) Otrdiena, 2008. gada 5. augusts

Nacionālie un Starptautiskie

- ◆ starptautisko tiesību ietvaros slēgtie publisko tiesību līgumi un valsts pārvaldes tiesību (plašākā nozīmē) ietvaros slēgtie līgumi, tostarp kā īpaša apakšgrupa - administratīvā procesa ietvaros slēgtie līgumi.

- ◆ Nemot vērā, ka līgums ilgstoši ticis apskatīts tikai un vienīgi kā privāto tiesību institūts, galvenais publisko tiesību līguma institūta rašanās iemesls ir publisko un privāto tiesību nošķiršana.

Sabiedriskā līguma teorija

- ◆ Daudziem sengrieķu domātājiem sabiedrība ir identa valstij. Viedokļi atšķīrās galvenokārt jautājumā par sabiedrības (valsts) rašanos.
- ◆ **Protagora** uzskatos atrodami **sabiedriskā līguma** aizmetņi: nerakstītie dabas likumi nevienam negarantē iztikšanu un izdzīvošanu. Katrs rīkojas pēc saviem ieskatiem. Cilvēki viens otru apkaro. Lai izdzīvotu, cilvēki vienojas par to, kas ir labs un kas ir slikts – iedibina likumus un morāles normas, kas ir sabiedrības (valsts) pamats.*

*Andris Zvejnieks. SOCIĀLĀS ATTĪSTĪBAS MODEĻI
Rīgas Tehniskā universitāte Rīga – 2003 UDK 316.32

- ◆ Zv 286 RTU Filozofijas profesora grupa

- ◆ Strādājot pie vienošanas jēdziena izveides Senās Romas juristi ir sagatavojuši arī vispārējos principus, kas ir izturējuši daudzu gadsimtu pārbaudi. Tie ir kā principi- nolikumi saskaņā ar kuriem – „nav nekāda līguma (nekādas saistības), kas nesaturētu sevi vienošanās”; „publiskās tiesības nevar mainīt ar privātām vienošanām”; „ pušu vienošanās svarīgi pievērst uzmanību gribas izteikumam, bet ne tikai vārdiem”. *

* Birziņa L. Romiešu tiesību vēsture. –Rīga, LR Nacionālās aizsardzības akadēmija, 1996.

- ◆ 2. Blūzma V. Romas valsts un tiesības. Kanoniskās tiesības viduslaikos. –Rīga, EKA, 2002.
- ◆ 3. Kalniņš V. Romiešu civiltiesību pamati. – Rīga, 1977.
- ◆ 4. Dannebring R. Roman Private Law, -Pretoria, 1984.
- ◆ 5. R. Jhering. Der Geist der Römischen Rechts. Bd. 1. – 3. Leipzig, 1865.

Pārvaldes uzdevumu nodošana

- ◆ Valsts pārvaldes funkcijas sastāv no atsevišķiem pārvaldes uzdevumiem un atbildības par to izpildi.
- ◆ Lai arī kopumā pārvaldes funkciju īstenošana ir valsts publiskās pārvaldes (valsts un pašvaldību) kompetence, tomēr ne visus pārvaldes uzdevumus īsteno pati pārvalde.
- ◆ Publiskās pārvaldes uzdevums ir pārvaldīt mūsu visu kopīgos līdzekļus un līdz ar to atrast veidu kā visefektīvāk pildīt savus pienākumus, īstenojot pārvaldes funkcijas.
- ◆ Atsevišķu pārvaldes uzdevumu nodošana citām valsts un pašvaldību iestādēm un privātpersonām (NVO, fiziskām un juridiskām personām) pēdējo gadu laikā visā pasaulē kļuvusi par ierastu pieeju. Tā veicina funkciju efektīvāku īstenošanu, iedzīvotāju uzticēšanos valsts institūcijām un aktīvu līdzdarbību valsts dzīvē.*

*Valsts pārvaldes uzdevumu nodošanas analīze un rekomendāciju izstrāde

- ◆ Kā norādījis izcilais Latvijas tiesību zinātnieks Kārlis Dišlers, "administratīvā darbība ir visvecākā, tas ir: laika ziņā pirmā valsts darbība. Bet [..] tā ilgstoši iztika bez attiecīgām normām, t. i. bez administratīvām tiesībām. Administratīvās tiesības ir viena no samērā jaunām tiesību nozarēm".

Griba un vienošanās

- ◆ Līgumisko tiesisko attiecību sfēras paplašināšana un vienlaicīga šo tiesisko attiecību sarežģītības pakāpes pieaugums nav nekas neparasts vai pat unikāls, kas būtu raksturīgs tikai mūsdienu sabiedrības attīstības posmam, kā arī valsts un tiesību attīstībai.
- ◆ Kā norāda XIX gadsimta vidū Lielbritānijas izcils jurists Mains (Main H.)^[1] ka sabiedrības attīstība progresīvajā virzienā ir balstīta pāreju no likumdevēja noteiktā sociālā statusa uz līgumiskām attiecībām. Šo pašu attīstības tendenci atzīmēja vesela virkne arī citu autoru jau XX gadsimta sākumā. Piemēram krievu jurists Šeršņevičs (Шершневич) rakstīja sava Krievijas civiltiesību mācību grāmatā, ka „...līgumiskās attiecības palielinās netikai skaitliskā ziņā, bet pieaug tā saturiskā sarežģītības pakāpe.”
- ◆ ^[1] Main H. The Ancient Law. N.Y., 1864 P.165 Maine, Henry Sumner, 'Ancient Law: Its Connection With the Early History of Society, and Its Relation to Modern Ideas,' London, John Murray, 1861

Tiesas pieeja

- ◆ Dabiskais kritērijs – subjekti, valsts funkcijas
- ◆ Materiālais kritērijs – saturs, priekšmets,
- ◆ Līguma slēgšanas pamatu nosaka likums
- ◆ Mērķis - pārvaldes funkciju efektīva izpilde*

* A.Stucka Administratīvās tiesības 2009. 218.lpp.

Līgumu veidi

- ◆ Sadarbības
  - ◆ Administratīvie
  - ◆ Līdzdarbības
  - ◆ Deleģēšanas
-
- ◆ Publisko aģentūru
  - ◆ Starpresoru vienošanās

Sadarbības līgums

- ◆ **61.pants. Sadarbības līgums**
- ◆ (1) Publiskas personas sadarbības līgumu slēdz, lai panāktu vismaz vienas līdzējas — publiskas personas kompetencē ietilpstoša pārvaldes uzdevuma efektīvāku veikšanu.

58.pants. Starpresoru vienošanās

- ◆ (1) Lai nodrošinātu pastāvīgu sadarbību, iestādes, kas atrodas dažādu Ministru kabineta locekļu padotībā (pieder pie dažādiem resoriem), rakstveidā var slēgt starpresoru vienošanos.

41.pants. Deleģēšanas priekšmets

- ◆ (1) Publiska persona var deleģēt pārvaldes uzdevumus, kuru izpilde ietilpst šīs publiskās personas vai tās iestādes kompetencē. Deleģējot pārvaldes uzdevumus, par funkcijas izpildi kopumā atbild attiecīgā publiskā persona.
- ◆ (2) Nevar deleģēt šādus pārvaldes uzdevumus:
  - ◆ 1) nozares politikas un attīstības stratēģijas plānošanu un apstiprināšanu;
  - ◆ 2) nozares darbības koordināciju;
  - ◆ 3) iestāžu un pārvaldes amatpersonu uzraudzību;
  - ◆ 4) publisku personu budžeta apstiprināšanu, finansu resursu sadali programmu un apakšprogrammu līmenī, finansu resursu kontroli.

Privātpersonai papildus šā panta otrajā daļā minētajam nevar deleģēt:

- ◆ 1) administratīvo aktu izdošanu, izņemot gadījumu, kad tas paredzēts likumā;
- ◆ 2) uzdevumus, kas saistīti ar valsts ārējās un iekšējās drošības funkciju izpildi, izņemot gadījumus, kad tas paredzēts likumā vai Ministru kabineta noteikumos;
- ◆ 3) citus uzdevumus, kurus pēc savas būtības drīkst veikt tikai iestādes.

Paldies par uzmanību!

- ◆ Viela pārdomām mājupceļā:
- ◆ Vai politisko partiju noslēgtā vienošanās par MK sastāvu ir publiskais līgums?